

«Σχεδιάζοντας Ψηφιακό Διδακτικό Σενάριο για τον ΑΙΣΩΠΟ: "Μελετώντας την Οικολογική Κρίση υπό το πρίσμα της Τέχνης"»

Δανιηλίδου Χρυσούλα

Εκπαιδευτικός ΠΕ 15, Αρσάκειο Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης Φ.Ε.,
xri.dani@hotmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το ψηφιακό διδακτικό σενάριο «Μελετώντας την Οικολογική Καταστροφή υπό το πρίσμα της Τέχνης», αφορά στην ενότητα 6.3 Οικολογική Κρίση του μαθήματος Οικιακή Οικονομία στην Β' Γυμνασίου. Πρόκειται για ένα ψηφιακό σενάριο το οποίο έχει αξιολογηθεί ως βέλτιστο από αξιολογητές του έργου «Ανάπτυξη Μεθοδολογίας και Ψηφιακών Διδακτικών Σεναρίων για τα Γνωστικά Αντικείμενα της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Γενικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης» και αναρτάται στην εκπαιδευτική πλατφόρμα «ΑΙΣΩΠΟΣ», του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

Στόχος του σεναρίου είναι οι μαθητές να ευαισθητοποιηθούν σχετικά με τη διασάλευση των κρίκων της οικολογικής αλυσίδας και να υιοθετήσουν αρχές και αξίες ορθολογικής καταναλωτικής συμπεριφοράς και αειφορικής συνείδησης. Για να επιτευχθεί ο συγκεκριμένος στόχος, χρησιμοποιήθηκαν ως διδακτικά εργαλεία οι ΤΠΕ και διάφορες μορφές τέχνης. Πρόκειται για ένα σενάριο το οποίο βασίζεται στην ενεργητική, ερευνητική και δημιουργική μάθηση. Το σενάριο δομείται σε τέσσερις φάσεις στις οποίες υπάρχουν 9 διαδοχικές δραστηριότητες οι οποίες εξελίσσονται η μία μετά την άλλη με σκοπό να κατακτάται κάθε φορά ένας στόχος. Βασική επιδίωξη του σεναρίου είναι να αφυπνίσει τους μαθητές για τις συνέπειες της οικολογικής κρίσης και να τους ενεργοποιήσει σε περισσότερο φιλοπεριβαλλοντικές πρακτικές. Το σενάριο μπορεί να υλοποιηθεί σε τρεις διδακτικές ώρες και θεωρείται μέτριας δυσκολίας με υψηλό βαθμό διάδρασης.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Οικιακή Οικονομία, Ψηφιακό Σενάριο, «ΑΙΣΩΠΟΣ», Οικολογική Κρίση, Τέχνη

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι σύγχρονες παιδαγωγικές κατευθύνσεις για την περιβαλλοντική εκπαίδευση και την αειφορία συστήνουν την υιοθέτηση και εφαρμογή συμμετοχικών και διαθεματικών διδακτικών πρακτικών μέσα στο εκάστοτε παιδαγωγικό πλαίσιο (Δημητρίου, 2009). Η φιλοσοφία του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας βασίζεται ακριβώς στην παραπάνω κατεύθυνση και η διδασκαλία του διέπεται από πρακτικές που αφορούν στην ενεργό μάθηση, την ανάπτυξη κριτικής σκέψης και θεώρησης και την υιοθέτηση αξιών (Κωνσταντόπουλος, 2004). Το γνωστικό αντικείμενο του μαθήματος καλύπτει ευρύ φάσμα θεμάτων του καθημερινού βίου του ατόμου και υγιεινής καθώς και θέματα περιβαλλοντικής αισθητικής – περιβαλλοντικού εγγραμματος και πολιτιστικής υφής (Κουτρούμπα, 2004). Στην παρούσα εργασία περιγράφεται

ένα από τα εκπαιδευτικά ψηφιακά σενάρια που εφαρμόστηκε πιλοτικά κατά το σχολικό έτος 2014-2015 στην ενότητα «6. Οικολογία και Κατοικία» με τους μαθητές της β' γυμνασίου στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας.

Ο βαθμός επίδρασης του ανθρώπου στο περιβάλλον από τις πολυάριθμες δραστηριότητές του σε οικιακό, γεωργικό και βιομηχανικό επίπεδο καθώς και σε τομείς της υγείας, της ψυχαγωγίας και της εκπαίδευσης είναι τεράστιος με πολλές αρνητικές συνέπειες. Τα αποτελέσματα αυτών των δραστηριοτήτων είναι ορατά τις τελευταίες δεκαετίες με τη διασάλευση της οικολογικής ισορροπίας και έχουν ως αποτέλεσμα την οικολογική κρίση (Γεωργόπουλος, 2004). Σύμφωνα με τους επιστήμονες η θεραπεία στο πρόβλημα της οικολογικής κρίσης φαίνεται να είναι η υιοθέτηση οικολογικής συνείδησης και οικολογικών πρακτικών μέσω της εκπαίδευσης (Stables, 2001). Η αρχή έγινε ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '70 σε αρκετά εκπαιδευτικά συστήματα όπου εισήχθη η περιβαλλοντική εκπαίδευση και στόχο είχε την προστασία του περιβάλλοντος. Με τη σύμβαση Brundlant, όταν και επαναπροσδιορίζονται οι στόχοι της παγκόσμιας επιστημονικής και εκπαιδευτικής κοινότητας σχετικά με την περιβαλλοντική εκπαίδευση εισάγεται πλέον ο όρος αειφορία και η εκπαίδευση των ατόμων στρέφεται γύρω από τις αξίες του αειφορικού τρόπου ζωής (Κωνσταντόπουλος, 2004). Σε πολλές χώρες πλέον η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση αφορά στην υιοθέτηση παρκτικών αειφορικής κατανάλωσης (Foukaras and Toma, 2014) και στρέφεται στο καταναλωτικό κοινό που αφορά ηλικίες κάτω των 18 ετών καθώς τα παιδιά και οι έφηβοι είναι οι καταναλωτές που υιοθετούν σε μεγαλύτερο βαθμό πιο πράσινες καταναλωτικές συνήθειες (Strong, 1998)

Στη χώρα μας, όσον αφορά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση γίνεται προσπάθεια μέσα από τα περισσότερα μαθήματα να αναπτύξουν οι μαθητές οικολογική συνείδηση. Ωστόσο, αυτή η προσπάθεια έχει ξεκάθαρη στοχοθεσία σύμφωνα με το διαθεματικό αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, στο μάθημα τη Οικιακής Οικονομίας. Συγκεκριμένα, «σκοπός διδασκαλίας της Οικιακής Οικονομίας είναι η ανάπτυξη του ανθρώπου στο οικιακό περιβάλλον, την οικογένεια και την κοινότητα, δηλαδή προσφέρει γνώση για τη δημιουργία ενός φυσικού, κοινωνικού, οικονομικού, πολιτισμικού αλλά και αισθητικού περιβάλλοντος για την οικογένεια και το άτομο, με απώτερο σκοπό την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και την ευημερία ατόμων, οικογενειών και κοινωνίας» (ΔΕΠΠΣ, 2015).

Σε αυτήν την κατεύθυνση κινείται και η επαφή των μαθητών με εκπαιδευτικά αντικείμενα καλλιτεχνικού περιεχομένου (Νεοελληνική Λογοτεχνία, Εικαστικά, Μουσική). Σύμφωνα με το ΔΕΠΠΣ (2015) ένας από τους σκοπούς της διδασκαλίας του μαθήματος της μουσικής είναι να εμπνευστούν και εκφραστούν καλλιτεχνικά οι μαθητές. Επιπλέον, με την διδασκαλία των εικαστικών επιδιώκεται η παραγωγή καλλιτεχνικού έργου, η ευαίσθητη ανταπόκριση, η κατανόηση, η κριτική προσέγγιση και η ανάλυση του εικαστικού έργου καθώς και η κατανόηση της πολιτιστικής διάστασης και η συμβολή των τεχνών στον πολιτισμό διαχρονικά και συγχρονικά. Τέλος, με το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας μέσα από τους θεματικούς άξονες που αφορούν στο δημοτικό τραγούδι και στη φύση και τον άνθρωπο στοχεύεται η κατανόηση της σχέσης ανάμεσα στη φύση, τον άνθρωπο και την κοινωνία, η αισθητική καλλιέργεια, η συναισθηματική συμμετοχή των μαθητών και η ανάδειξη κοινωνικών αξιών.

Με το παρόν ψηφιακό διδακτικό σενάριο γίνεται προσπάθεια να επιτευχθούν στο μέγιστο βαθμό οι παραπάνω στόχοι συνδυάζοντας το

επιστημονικό-γνωστικό υπόβαθρο που παρέχει το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας με την συναισθηματική ευαισθητοποίηση και κριτική σκέψη που καλλιεργεί η τέχνη (<http://aesop.iep.edu.gr/node/15508>). Άλλωτε, σύμφωνα με το ΔΕΠΠΣ (2015) «η διαθεματικότητα στην προσέγγιση οδηγεί στην αντίληψη ότι η εκπαίδευση δεν αντιμετωπίζεται μόνο ως στόχος, αλλά κυρίως ως μέσο για να πραγματοποιηθούν οι απαιτούμενες αλλαγές στη συμπεριφορά και τον τρόπο ζωής, τη διάχυση της γνώσης, την ανάπτυξη ικανοτήτων και την κατάλληλη προετοιμασία για τις αναγκαίες αλλαγές στη μεταβαλλόμενη κοινωνική πραγματικότητα».

Η ενότητα 6.3 Οικολογική Κρίση, του μαθήματος Οικιακή Οικονομία της Β' Γυμνασίου, πραγματεύεται θέματα που αφορούν στη διασαφήνιση των εννοιών ρύπανση και μόλυνση, τις βασικές πηγές ρύπανσης τους περιβάλλοντος καθώς και τις κύριες μορφές ρύπανσης. Στόχος της ενότητας είναι οι μαθητές να ξεχωρίζουν τις φυσικές και τις ανθρωπογενείς πηγές ρύπανσης, να συνειδητοποιήσουν το βαθμό αλλοίωσης του φυσικού τοπίου από τον άνθρωπο, να αναγνωρίσουν το πρόβλημα της οικολογικής κρίσης και το μερίδιο ευθύνης του ανθρώπου σε ατομικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο και να προτείνουν λύσεις για αυτό (Αμπελιώτης, κ.α. 2008). Κρίνεται, λοιπόν, ιδιαίτερα σκόπιμο, η διδασκαλία της συγκεκριμένης ενότητας να πραγματοποιηθεί διαθεματικά με τα μαθήματα των Καλλιτεχνικών και της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας ώστε να υπάρξει μεγαλύτερος βαθμός διάδρασης και ευαισθητοποίησης των μαθητών μέσω της τέχνης (Παπαβασιλείου, 2011 και Λιαράκου και Φλογαίτη, 2007).

Περιγραφή ψηφιακού διδακτικού σεναρίου

Στόχος της συγκεκριμένης εργασίας είναι η παρουσίαση του διαδραστικού ψηφιακού διδακτικού σεναρίου «Μελετώντας την ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ υπό το πρίσμα της ΤΕΧΝΗΣ», το οποίο αποτελεί προϊόν της ηλεκτρονικής εκπαιδευτικής πλατφόρμας «ΑΙΣΩΠΟΣ» και έχει χαρακτηριστεί ως βέλτιστο μετά από αξιολόγηση. Πρόκειται για ένα διαθεματικό σενάριο το οποίο πραγματοποιήθηκε το σχολικό έτος 2014-2015 στο πλαίσιο των μαθημάτων Οικιακή Οικονομία και Καλλιτεχνικά/Εικαστικά με μαθητές της Β' Γυμνασίου. Οι διδακτικοί στόχοι του σεναρίου ήταν οι μαθητές: α) να εργαστούν ομαδικά, β) να αναγνωρίσουν τις διάφορες μορφές τέχνης και να εντοπίσουν το μήνυμα που περνούν για το περιβάλλον, γ) να εξηγήσουν τις μορφές και τα αίτια της ρύπανσης, δ) να αισθανθούν το δικό τους ρόλο ευθύνης στην οικολογική καταστροφή και ε) να ευαισθητοποιήσουν/κινητοποιήσουν τη σχολική τους κοινότητα μέσα από τα έργα τους.

Το σενάριο κατά τη διδακτική πράξη χωρίζεται σε τέσσερις φάσεις. Η πρώτη φάση σκοπό έχει στην ενημέρωση των μαθητών στον τρόπο εργασίας (ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, ανακαλυπτική μάθηση) και στην εισαγωγή του θέματος του σεναρίου. Στη δεύτερη φάση, οι μαθητές επεξεργάζονται το εκπαιδευτικό-πληροφοριακό υλικό και γίνεται προσπάθεια να αποσαφηνιστούν οι επιστημονικές έννοιες που αφορούν το θέμα της οικολογικής κρίσης. Στην τρίτη φάση, σύμφωνα με τη διδακτική τεχνική του *debate* (Παπαβασιλείου, 2011 και Δημητρίου, 2009), οι μαθητές χωρισμένοι σε δύο ομάδες και λαμβάνοντας υπόψη το υλικό που συνέλεξαν στις δύο πρώτες φάσεις, προσπαθούν να επιχειρηματολογήσουν υπέρ και κατά της θέσης «Είναι αργά να αποτρέψουμε την οικολογική κρίση». Τέλος, στην τέταρτη φάση οι μαθητές δημιουργούν έργα με σκοπό να ευαισθητοποιήσουν τη σχολική τους κοινότητα. Σημειώνεται ότι το διδακτικό σενάριο πραγματοποιείται σε τρεις

διδασκτικές ώρες, με τις δύο πρώτες φάσεις να πραγματοποιούνται την πρώτη διδασκτική ώρα. Παρακάτω ακολουθεί αναλυτική περιγραφή του σεναρίου.

1^η Διδακτική ώρα: 1^η Φάση «Χωρισμός ομάδων και επεξεργασία έργων» και 2^η Φάση «Συλλογή και παρουσίαση υλικού για τη ρύπανση»

Η πρώτη και δεύτερη φάση πραγματοποιούνται κατά την πρώτη διδασκτική ώρα εφαρμογής του σεναρίου και ο χώρος διεξαγωγής είναι η αίθουσα πληροφορικής. Η πρώτη φάση διαρκεί 15 λεπτά. Αρχικά, επιδιώκεται να εισαχθούν οι μαθητές στο θέμα της οικολογικής κρίσης και χρησιμοποιούνται ως εργαλεία οι διαφορετικές μορφές τέχνης.

Πριν ξεκινήσουμε τη διαδικασία, ενημερώνουμε τους μαθητές για τον τρόπο διδασκαλίας (ομαδοσυνεργατικός) και για τους κανόνες λειτουργίας των ομάδων. Οι μαθητές, έπειτα, χωρίζονται σε τρεις ομάδες επιλέγοντας ένα χαρτάκι μέσα από κληρωτίδα. Τα χαρτάκια φέρουν τους τίτλους "Μύθος", "Ποίηση", "Τραγούδι", "Βίντεο", "Γράφιτι και Πίνακας Ζωγραφικής" και "Φωτογραφία". Οι μαθητές που επέλεξαν τα χαρτάκια "Μύθος" και "Ποίηση" αποτελούν μια ομάδα με δύο υποομάδες και επεξεργάζονται την αντίστοιχη μορφή τέχνης. Αντίστοιχα, τη δεύτερη ομάδα αποτελούν τα παιδιά με χαρτάκια που έχουν τη λέξη "Τραγούδι" και "Βίντεο" και την τρίτη ομάδα οι μαθητές που επέλεξαν το "Γράφιτι και Πίνακας Ζωγραφικής" και τη "Φωτογραφία". Η διαδικασία αυτή διαρκεί 2 λεπτά.

Στη συνέχεια, ζητάμε από τους μαθητές να ανοίξουν το φάκελο "ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ και ΤΕΧΝΗ" που βρίσκεται στην επιφάνεια εργασίας των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Σημειώνεται ότι έχει προηγηθεί από τον εκπαιδευτικό η εναπόθεση του υλικού στην επιφάνεια εργασίας των υπολογιστών στην αίθουσα πληροφορικής. Η πρώτη ομάδα καλείται να μελετήσει το φύλλο εργασίας με τίτλο "Μύθος και Ποίηση" και να απαντήσει στις αντίστοιχες ερωτήσεις που αφορούν στο μύθο του Ερυσίχθονα (ΚΠΕ Καστοριάς) και στο ποίημα «Το θαλασσινό τριφύλλι», του Οδυσσέα Ελύτη (Ελύτης, 1986). Η δεύτερη ομάδα ακολουθεί την ίδια διαδικασία για το φύλλο εργασίας "Τραγούδι και Βίντεο" και η τρίτη για το φύλλο εργασίας "Γράφιτι και Φωτογραφία". Αναφέρεται ότι όλα τα αντίστοιχα φύλλα εργασίας παρουσιάζονται στον ιστότοπο της πλατφόρμας ΑΙΣΩΠΟΣ. Η διαδικασία διαρκεί 7 λεπτά. Στο τέλος, οι ομάδες παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης τις απαντήσεις του φύλλου εργασίας. Η διαδικασία διαρκεί 6 λεπτά (1 λεπτό για τις απαντήσεις κάθε υποομάδας).

Η δεύτερη φάση διαρκεί 30 λεπτά και στοχεύει στην προσέγγιση της νέας γνώσης από τους μαθητές μέσω της διερευνητικής και ανακαλυπτικής μάθησης (Δημητρίου, 2009). Για την επιτευξη του στόχου, έχοντας ως προκαταβολικό οργανωτή τις απαντήσεις των μαθητών από τη φάση 1, ο εκπαιδευτικός προχωράει στη φάση 2 κάνοντας μια σύνδεση των προηγούμενων με αυτά που θα ακολουθήσουν και ενημερώνοντας τους μαθητές για το αντικείμενο με το οποίο θα ασχοληθούν καθώς και τον τρόπο με τον οποίο θα δουλέψουν. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι καθοδηγητικός και υποστηρικτικός, αφού στοχεύουμε οι ίδιοι οι μαθητές να ανακαλύψουν και να μεταδώσουν τη νέα γνώση (Κωνσταντινόπουλος, 2004). Τέλος, οι μαθητές, με αυτόν τον τρόπο, εισάγονται στις έννοιες της οικολογικής κρίσης, της ρύπανσης και της μόλυνσης, των πηγών ρύπανσης (φυσικές και ανθρωπογενείς) και των μορφών ρύπανσης (ατμοσφαιρική, υδάτων, εδάφους). Η διαδικασία διαρκεί 5 λεπτά.

Στη συνέχεια, οι μαθητές χωρισμένοι σε τρεις ομάδες (διατηρούνται οι ομάδες της προηγούμενης φάσης) καλούνται να δουλέψουν τα φύλλα

εργασίας που αντιστοιχούν στην επόμενη δραστηριότητα και βρίσκονται, επίσης, στην επιφάνεια εργασίας στο φάκελο με τίτλο "Οικολογική Κρίση". Συγκεκριμένα, η ομάδα "Μύθος και Ποίηση" ασχολείται με την ατμοσφαιρική ρύπανση, η ομάδα "Τραγούδι και Βίντεο" με τη ρύπανση των υδάτων και η ομάδα "Γράφιτι και Φωτογραφία" με τη ρύπανση του εδάφους. Η διαδικασία διαρκεί 10 λεπτά. Στο τέλος, οι μαθητές, αφού έχουν ολοκληρώσει τα φύλλα εργασίας τους, παρουσιάζουν και συζητούν τα αποτελέσματα στην ολομέλεια της τάξης. Η διαδικασία διαρκεί 7 λεπτά. Λίγο πριν τη λήξη της διδακτικής ώρας, ο εκπαιδευτικός καλείται να ανακεφαλαιώσει τα όσα ειπώθηκαν από τους μαθητές στις δύο πρώτες φάσεις και να ενημερώσει τους μαθητές για τη φάση που θα ακολουθήσει. Η διαδικασία διαρκεί 3 λεπτά. Επισημάνεται, ότι στο ψηφιακό σενάριο έτσι όπως είναι αναρτημένο στην Πλατφόρμα «ΑΙΣΩΠΟΣ», στη φάση αυτή ακολουθεί και αυτοαξιολόγηση των μαθητών με on line ερωτήσεις κλειστού τύπου (<http://aesop.iep.edu.gr/node/15508/3962>).

Κατά την εφαρμογή των δραστηριοτήτων της συγκεκριμένης φάσης, οι μαθητές συνάντησαν δυσκολίες κυρίως στο να εκφράσουν τα συναισθήματα που τους δημιούργησαν τα έργα. Για να βοηθηθούν οι μαθητές, χρειάστηκε να συζητήσουμε και να δουλέψουμε όλοι μαζί ένα από τα έργα (το βίντεο). Επιπλέον, κάποιες ομάδες ζήτησαν επιπλέον χρόνο για να ολοκληρώσουν τις εργασίες τους. Τέλος, από την on line αυτοαξιολόγηση προέκυψε, πως με αυτόν τον τρόπο ο βαθμός εμπέδωσης της νέας γνώσης ήταν υψηλός, καθώς το 90% των μαθητών απάντησε σωστά σε όλες τις ερωτήσεις.

2^η Διδακτική ώρα: 3^η Φάση «Αγώνες Επιχειρηματολογίας»

Κατά τη διάρκεια της δεύτερης φάσης, οι μαθητές παρακολουθούν αποσπάσματα, διάρκειας 7 λεπτών από την ταινία HOME (<https://www.youtube.com/watch?v=stktebGuZgc>) και καλούνται να συμπληρώσουν ταυτόχρονα το φύλλο εργασίας "ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ". Σημειώνεται, ότι τα περισσότερα είναι ήδη γνωστά στους μαθητές από τις προηγούμενες φάσεις του σεναρίου. Έπειτα, οι μαθητές χωρισμένοι σε δύο ομάδες επιχειρηματολογούν υπέρ ή κατά της θέσης "Είναι αργά να αποτρέψουμε την οικολογική καταστροφή". Να αναφερθεί ότι τα επιχειρήματα της ομάδας που υποστηρίζει ότι είναι αργά να αποτρέψουμε την οικολογική καταστροφή προέρχονται από τη δεύτερη δραστηριότητα του φύλλου εργασίας "ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ" ενώ της αντίπαλης ομάδας από την τρίτη δραστηριότητα.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι μαθητές γνωρίζουν τι θα ακολουθήσει σε αυτή τη φάση του σεναρίου, αφού έχουν ενημερωθεί ήδη για αυτό στη δεύτερη φάση. Επιπλέον, ξέρουν τους κανόνες του παιχνιδιού (<http://aesop.iep.edu.gr/node/15508/3963>) και τα μέλη της κάθε ομάδας. Δεν γνωρίζουν, όμως, αν η ομάδα στην οποία ανήκουν είναι υπέρ ή κατά της θέσης "Είναι αργά να αποτρέψουμε την οικολογική καταστροφή", κάτι για το οποίο ενημερώνονται αμέσως μόλις τελειώσει η προβολή του βίντεο. Τέλος, οι μαθητές με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού έχουν διαμορφώσει τη διάταξη των θρανίων στην αίθουσα με τέτοιο τρόπο ώστε να πραγματοποιηθεί το παιχνίδι.

Η παρούσα φάση πραγματοποιείται σε αίθουσα που διαθέτει βιντεοπροβολέα και ευελιξία στη διάταξη των θρανίων και διαρκεί 45 λεπτά. Με την εφαρμογή της συγκεκριμένης φάσης στοχεύουμε στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών και στην καλλιέργεια των επικοινωνιακών και συνεργατικών τους δεξιοτήτων (Φλογαίτη και Λιαράκου, 2009). Να τονιστεί ότι ο ρόλος του εκπαιδευτικού σε αυτήν τη φάση είναι κυρίως διευκολυντικός ώστε να εξελιχθεί ομαλά το παιχνίδι (Κωνσταντινόπουλος, 2004).

3^η Διδακτική ώρα: 4^η Φάση «Δημιουργία μαθητικών έργων»

Στην τελευταία φάση του σεναρίου, η στόχευση προσανατολίζεται στο να εμπνευστούν οι μαθητές από το έργο και το οικολογικό αίσθημα του καλλιτέχνη Jason deCaires Taylor και να συνειδητοποιήσουν το ρόλο τους στην πρόληψη της ρύπανσης και στη θεραπεία της οικολογικής κρίσης. Η τέταρτη φάση έχει διάρκεια μίας διδακτικής ώρας (45') και πραγματοποιείται στην αίθουσα των καλλιτεχνικών ή σε αίθουσα με βιντεοπροβολέα. Οι μαθητές παρακαλοθούν βίντεο με το έργο του γλύπτη Jason deCaires Taylor, στο Μεξικό, όπου και δημιουργήθηκε το πρώτο υποθαλάσσιο μουσείο γλυπτών (<https://www.youtube.com/watch?v=la6wWuZnz-Y>). Να διευκρινιστεί ότι το βίντεο παρουσιάζεται στους μαθητές ως προκαταβολικός οργανωτής για να εμπνευστούν από το έργο του καλλιτέχνη (Βασάλα, 2013). Ακολουθεί συζήτηση με τους μαθητές σχετικά με το στόχο του καλλιτέχνη και το θέμα της οικολογικής κρίσης, σχολιάζοντας κάποια από τα εκθέματα. Στη συνέχεια, οι μαθητές εμπνεόμενοι, από το έργο και το στόχο του καλλιτέχνη, καλούνται να δημιουργήσουν τα δικά τους έργα (ζωγραφιές, κολάζ, κλπ) με στόχο να ενημερώσουν και να αφυπνίσουν τα μέλη της σχολικής τους κοινότητας. Στο τέλος, εκτίθενται τα έργα των μαθητών σε ειδικό χώρο του σχολείου ή με τη μορφή ψηφιακού υλικού στον διαδικτυακό ιστότοπο του σχολείου. Σημειώνεται, ότι κατά το σχολικό έτος 2014-2015 οι δραστηριότητες του σεναρίου έτρεξαν πιλοτικά, με σκοπό να δημιουργηθεί το ψηφιακό διδακτικό σενάριο της πλατφόρμας. Για το λόγο αυτό τα έργα των μαθητών βρίσκονται στον προσωπικό φάκελο του κάθε μαθητή.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το ψηφιακό εκπαιδευτικό σενάριο το οποίο παρουσιάζεται στην παρούσα εργασία αφορά στο θέμα της οικολογικής κρίση και συγκεκριμένα στην ενημέρωση των μαθητών για τις μορφές της ρύπανσης και της διαστάσεις της σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Το ιδιαίτερο του συγκεκριμένου σεναρίου είναι η εναλλασσόμενη εφαρμογή ποικίλων διδακτικών τεχνικών χρησιμοποιώντας ως κύρια εκπαιδευτικά εργαλεία τις ΤΠΕ και την τέχνη. Οι βασικές μέθοδοι διδασκαλίας είναι η συζήτηση (καταιγισμός ιδεών, debate, παρουσίαση αποτελεσμάτων) και η συνεργατική μάθηση (Βασάλα, 2013).

Οι μαθητές συμμετέχοντας σε αυτό το σενάριο, συνειδητοποιούν τις διαστάσεις της οικολογικής κρίσης και τις επιπτώσεις που έχει σε ατομικό και σε συλλογικό επίπεδο. Επιπλέον, ενεργοποιούν την κριτική τους θεώρηση καθώς καλούνται να επιχειρηματολογήσουν και να αξιολογήσουν οι ίδιοι στερεοτυπικές θέσεις και πάγιες τακτικές σχετικά με την πρόληψη ή τη θεραπεία της οικολογικής κρίσης. Τέλος, η χρήση της τέχνης αγγίζει τις συναισθηματικές χορδές των μαθητών επιτυγχάνοντας αφενός υψηλό βαθμό περιβαλλοντικής αφύπνισης και ευαισθητοποίησης και αφετέρου ισχυρή θεμελίωση κινήτρων για την υιοθέτηση αιθρορικής καταναλωτικής συμπεριφοράς.

Αμέσως μετά τη λήξη του σεναρίου οι μαθητές συμπληρώνουν ερωτηματολόγιο σχετικά με το σενάριο. Τα αποτελέσματα με βάση τις απαντήσεις των μαθητών που συμμετείχαν στο σενάριο, δείχνουν ότι:

- ο συνδυασμός ΤΠΕ και τέχνης βοήθησε τους μαθητές στην εύρεση και παρουσίαση του πληροφοριακού υλικού (εισαγωγή στη νέα γνώση)
- η προβολή των βίντεο τους ενεργοποίησε και τους προβλημάτισε
- η δομή του σεναρίου έκανε την επαφή με τη νέα γνώση ιδιαίτερα ευχάριστη και τους τράβηξε τον ενδιαφέρον.

Οι δυσκολίες που ανέκυψαν κατά την εφαρμογή του σεναρίου αφορούσαν στην έκφραση των συναισθημάτων των μαθητών, στη συνεργασία μεταξύ των μελών των ομάδων και στη διαχείριση του χρόνου από τους μαθητές. Οι δυσκολίες μπόρεσαν να ξεπεραστούν, με τη συζήτηση, με τη χρήση παραδειγμάτων και με την υπενθύμιση του μαθησιακού συμβολαίου. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού παρέμεινε σε όλες τις φάσεις του σεναρίου υποστηρικτικός και βοηθητικός και σε καμία περίπτωση παρεμβατικός. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο εκπαιδευτικός σε κάθε περίπτωση, όταν εφαρμόζει το συγκεκριμένο σενάριο, οφείλει να το προσαρμόζει στις ιδιαιτερότητες των μαθητών του. Άλλωστε, απώτερος στόχος του σεναρίου είναι οι μαθητές να ανακαλύψουν τη νέα γνώση και οι ίδιοι να τη μεταδώσουν στους συμμαθητές τους.

Τέλος, στο σενάριο, κατά την εφαρμογή του στους μαθητές του Γυμνασίου, θα μπορούσε να γίνει συνδυασμός των ενοτήτων της συμπεριφοράς του καταναλωτή και της διατροφής και διαιτολογίας με σκοπό να αναδειχθεί η επίδραση των διατροφικών-καταναλωτικών επιλογών μας στην υγεία μας, το περιβάλλον και τον οικογενειακό μας προϋπολογισμό. Το σενάριο «Μελετώντας την οικολογική κρίση υπό το πρίσμα της τέχνης» μπορεί να υλοποιηθεί στο πλαίσιο της διαθεματικότητας και με άλλα γνωστικά αντικείμενα όπως η Βιολογία, η Χημεία, η Γλώσσα και η Περιβαλλοντική Αγωγή (ΔΕΠΠΣ, 2015).

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω θερμές ευχαριστίες στην επιτροπή της Πλατφόρμας ΑΙΣΩΠΟΣ καθώς δόθηκε η δυνατότητα και το εργαλείο ώστε να δημιουργηθεί ένα διαθεματικό διδακτικό σενάριο που καθιστά τη διδασκαλία του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας περισσότερο ευχάριστη και οικεία για τους μαθητές καθώς και πιο κοντά στην πραγματικότητά τους. Αναφέρεται ότι το παρόν ψηφιακό διδακτικό σενάριο είναι προϊόν της ηλεκτρονικής πλατφόρμας ΑΙΣΩΠΟΣ. Συγκεκριμένα, πρόκειται για Πλατφόρμα Ανάπτυξης, Σχεδίασης, Υποβολής και Αξιολόγησης Ψηφιακών Διδακτικών Σεναρίων που αναπτύχθηκε με ίδια μέσα από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής στο πλαίσιο του Υποέργου 2: "Ψηφιακό Σύστημα – Ηλεκτρονική Πλατφόρμα Υποβολής, Αξιολόγησης, Διαχείρισης και Αξιοποίησης Ψηφιακών Σεναρίων καθώς και καθοδήγησης και Υποστήριξης των Εκπαιδευτικών" της Πράξης: "Ανάπτυξη Μεθοδολογίας και Ψηφιακών Διδακτικών Σεναρίων για τα Γνωστικά Αντικείμενα της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Γενικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης". Η πράξη συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ) και το Ελληνικό Δημόσιο στο πλαίσιο του ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του ΕΣΠΑ 2007-2013 και υλοποιείται σε σύμπραξη από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και την Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Εκπαιδευτικών Δράσεων του ΥΠ.Π.Ε.Θ.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Αμπελιώτης, Κ., Αποστολόπουλος, Κ., Γεωργιτσογιάννη, Ε., Γιαννακούλια, Μ., Κροκίδη, Ε., Προβατάρη, Σ. και Σαϊτή, Α. (2008). *Οικιακή Οικονομία. Β' Γυμνασίου*, Αθήνα : Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων, σσ. 81-86.

Βασάλα, Π. (2013). *Συμμετοχικές Διδακτικές Τεχνικές στη Σύγχρονη Εκπαίδευση*. Θέματα Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, e-book.

Γεωργόπουλος, Α. (2004). *Η Γη ένας μικρός και εύθραυστος Πλανήτης*. Αθήνα, Εκδόσεις: Gutenberg: Εκπαίδευση και Περιβάλλον, σσ. 31-33.

Ελύτης, Ο. (1986). *Τα ρω του έρωτα*, Αθήνα: Εκδόσεις Ύψιλον.

Δανιηλίδου, Χ. (02/09/2015). *Μελετώντας την Οικολογική Κρίση υπό το Πρίσμα της Τέχνης*, Ερωτήσεις σωστού-λάθους, Ψηφιακό Διδακτικό Σενάριο, Πλατφόρμα Αίσωπος. Ανακτήθηκε στις 2 Φεβρουαρίου 2016 από τη διεύθυνση <http://aesop.iep.edu.gr/node/15508/3962>

Δανιηλίδου, Χ. (02/09/2015). *Μελετώντας την Οικολογική Κρίση υπό το Πρίσμα της Τέχνης*, Ψηφιακό Διδακτικό Σενάριο, Πλατφόρμα Αίσωπος. Ανακτήθηκε στις 2 Φεβρουαρίου 2016 από τη διεύθυνση <http://aesop.iep.edu.gr/node/15508>

Δημητρίου, Α. (2009). *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Περιβάλλον, Αειφορία. Θεωρητικές και Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επίκεντρο, σσ. 186-188.

Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών Μουσικής, 2015. Ανακτήθηκε στις 2 Φεβρουαρίου 2016 από τη διεύθυνση http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/13deppsaps_Mousikis.pdf

Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών Οικιακής Οικονομίας, 2015. Ανακτήθηκε στις 2 Φεβρουαρίου 2016 από τη διεύθυνση <http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>

Κουτρούμπα, Κ. (2004). *Διδακτική: Εφαρμογή στη σύγχρονη Οικιακή Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης,.

Κωνσταντόπουλος, Σ. (2004). *Η Οικολογική Κρίση και η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*. Φλώρινα: Αυτοέκδοση, σσ. 734-736.

Λιαράκου, Γ. και Φλογαίτη, Ε. (2007). *Από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Προβληματισμοί, Τάσεις και Προτάσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος, σσ. 165-167.

Παπαβασιλείου, Β. (2011). *Η Περιβαλλοντική εκπαίδευση στις Επιστήμες της Αγωγής*. Αθήνα, Εκδόσεις: Πεδίο, σσ. 72-79.

Παπαθανασίου, Δ. *Η Μυθολογία της Περιβαλλοντικής. Η Περιβαλλοντική της Μυθολογίας. Ο Μύθος του Ερισύχθωνα*. Ανακτήθηκε στις 2 Φεβρουαρίου 2016 από τη διεύθυνση http://kpe-kastor.kas.sch.gr/peekpe4/proceedings/synedria_biomatikon/papathanasiou.pdf

Το Πρώτο Υποθαλάσσιο Μουσείο Γλυπτών, Ανακτήθηκε στις 2 Φεβρουαρίου 2016 από τη διεύθυνση <https://www.youtube.com/watch?v=la6wWuZnz-Y>

Φλογαίτη, Ε. και Λιαράκου, Γ. (2009). *Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Από τη Θεωρία στην Πράξη*. ΚΠΕ Αρχανών: Αρχανές.

Foukaras, A. and Toma, L. (2014). *Buying and wasting sustainably. Determinants of green behaviour in Cyprus and Sweden, Procedia Economics and Finance*, Vol. 14(2014), pp. 220 – 229.

HOME, Ανακτήθηκε στις 2 Φεβρουαρίου 2016 από τη διεύθυνση <https://www.youtube.com/watch?v=stktebGuZgc>

Stables, A. (2001). *Who Drew the Sky? Conflicting Assumptions in Environmental Education. Educational Philosophy and Theory*, Vol. 33 (2), pp. 245-256.

Strong, C. (1998). *The Impact of Environmental Education on Children's Knowledge and Awareness of Environmental Concerns. Marketing Intelligence and Planning*, Vol. 16 (6), pp. 349-355.